

Ohje lastensuojeluilmoituksen tekemiseen Hyvinkään suun terveydenhuollossa

helmikuu 2019

Ensisijaisesti ota yhteys Hyvinkään perhesosiaalityöhön, joka hoitaa virka-aikaisen sosiaalipäivystyksen (entinen Nopsa). Perhesosiaalityön työmuotoja ovat varhainen tuki, sosiaalipäivystys sekä suunnitelmallinen työskentely perheiden kanssa.

Hyvinkään virka-
aikainen
sosiaalityö

0400 563 842

ma - to klo 8 -15
(maanantaisin klo
18 asti)

pe klo 8-13

Päivystäjä osaa ohjeistaa lastensuojeluilmoituksen sisällön kanssa, sekä auttaa epäselvissä tilanteissa silloin, kun olet epävarma lastensuojeluilmoituksen tarpeellisuudesta.

Virka-ajan ulkopuolella ota yhteys Keski-Uudenmaan sosiaalipäivystykseen. Ota yhteys hätäkeskukseen, jos epäilet lapsen kohdistuvaa seksuaalirikosta.

Keski-Uudenmaan virka-
ajan ulkopuolinen
sosiaalipäivystys

040 315 3970 / 24h

hätäkeskus

112

Voit myös suoraan täyttää sähköisen lomakkeen, joka löytyy osoitteesta

<https://www.hyvinkaa.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lastensuojelu/lastensuojeluilmoitus/>

Opas lastensuojeluilmoituksen tekemisestä suun terveydenhuollon työntekijöille

Uskallatko puuttua?

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 13.4.2017/417 1§).

*Jos **terveydenhuollon palveluksessa** tai luottamustoimessa oleva, vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva sekä **kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt** ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, **jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.** (Lastensuojelulaki 13.4.2017/417 25§.)*

Ilmoitusvelvollisuus

- Ilmoitusvelvollisuus koskee niitä tietoja, joita työntekijä on saanut työssään. Työntekijällä **ei** tarvitse olla lapsen tilanteesta kokonaiskuva.
- Ilmoitusvelvollisuus koskee myös seksuaalisen hyväksikäytön epäilyä. Työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa lapsiin kohdistuvista seksuaalirikosepäilyistä suoraan poliisille ja tehdä tämän lisäksi lastensuojeluilmoitus.
- Ilmoitusvelvollisuutta ei poista se, että ilmoittaja tietää lapsen olevan jo lastensuojelun asiakkaana.
- Jos ilmoitusvelvollisuus laiminlyödään, kyseessä voi olla virkavelvollisuuden laiminlyönti.

Lastensuojeluilmoitus

Miksi?

- Kun havaitsee tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen **mahdollinen** lastensuojelun tarve on syytä selvittää.
- Kyseessä on henkilön **oma arvio** tarpeesta selvittää lapsen lastensuojelun tarve.
- Lastensuojeluilmoitus ei ole rangaistus, vaan sen tarkoitus on auttaa lasta ja perhettä saamaan sen avun, mitä he tarvitsevat.
- Lastensuojelun tarkoitus on vahvistaa perhettä, ei saattaa sitä entistä heikompaan asemaan.
- Lastensuojelun keinoin perhettä voidaan auttaa yhteisesti sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Joskus riittää lyhytaikainen tuki, toisinaan tarvitaan jopa vuosia kestävä yhteistyötä.

Milloin?

- **Lastensuojeluilmoitus tehdään viipymättä.**
- Ilmoitusta ei voi jättää tekemättä sen vuoksi, että arvelee jo jonkun muun tahon tehneen ilmoituksen samasta aiheesta. Usean eri tahon ilmoitukset auttavat sosiaalitoimea muodostamaan lapsen tilanteesta kokonaiskuvan.
- Ilmoitusvelvollisilla ei ole harkintavaltaa, jonka perusteella he olisivat oikeutettuja siirtämään lastensuojeluilmoituksen tekemistä sen vuoksi, että itse arvioivat, ettei ilmoitus todennäköisesti tule johtamaan kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin.

Kuka?

- Ilmoituksen tekee se työntekijä, joka on työtehtävässään saanut tietää lapsesta, joka mahdollisesti on lastensuojelun tarpeessa.

Lastensuojeluilmoituksen syitä

- Seikkoja, jotka liittyvät lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen, kehitystä vaarantaviin olosuhteisiin tai lapsen omaan käyttäytymiseen.
- Lapsen tarpeiden laiminlyönti, lapsen heitteillejätto, lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden epäily tai uhka.
- Lapsesta huolehtivan aikuisen päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus tai arjen tukiverkoston puuttuminen silloin, kun se saattaa vaarantaa lapsen hyvinvointia.
- Lapsen oma päihteiden käyttö, mielenterveyden ongelma, rikoksilla oireilu tai itsetuhoisuus.
- Lapsen ja vanhemman vakavat vuorovaikutuksen ongelmat.
- Lapsi joutuu ottamaan ikätasoonsa nähden suhteettoman suurta vastuuta perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi.
- Erittäin heikko taloudellinen tilanne.

Lähteet

Koskinen, S., Alapulli, H. & Pietilä, I. 2012. Lapsen kaltoinkohtelu ja hammaslääkäri. Teoksessa Söderholm, A. & Kivitie-Kallio, S. (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. 2. painos. Porvoo: Bookwell, 181-193.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Lastensuojeluilmoitus ja sen tekeminen. Viitattu 31.1.2019
<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasianvireilletulo/lastensuojeluilmoitus#Miten%20ja%20mihin%20ilmoitusta%20koskevat%20tiedot%20kirjataan?>

Helsinki 2018. Sote-palvelujen toimipisteet. Viitattu 11.2.2019.

<https://www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/lastensuojelu/yhteys>

Lähteenä käytetty myös opinnäytetyötä, jonka osana tämä opas toimii:

Vienonen, Tiia 2019. Lastensuojeluilmoituksen haasteet suun terveydenhuollossa.

Opinnäytetyö. Hyvinkää: Laurea-ammattikorkeakoulu.

Suun terveydenhuollossa esiintyviä syitä, jotka saattavat johtaa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.

Hammashoidon laiminlyönti

- Lapsen laiminlyönnissä on kyse siitä, että lapsen perustarpeista ei ole syystä tai toisesta huolehdittu.
- Suun terveydenhoito on perustarve, josta lapsen vanhemman tulisi huolehtia.
- Pahasti reikiintyneet hampaat, suun tulehdukset ja hammashoitoaikojen toistuva peruminen voivat kertoa hoidon laiminlyönnistä.
- Alle 18-vuotiaat kutsutaan säännöllisesti hammastarkastukseen. **Säännöllinen tarkastuksista poisjäänti tulee selvittää, ja peruuttamattomiin ajanvarauksiin tulee puuttua.**

Kaltoinkohtelu

- Lapsen kaltoinkohtelu tarkoittaa perheen sisällä tapahtuvaa alle 18-vuotiaan lapsen fyysistä ja psyykkistä pahoinpitelyä, seksuaalista hyväksikäyttöä, perheväkivallan näkemistä sekä lapsen hoidon ja hoivan laiminlyöntiä.
- Lapsen kaltoinkohtelu on suuri riski lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille, ja se voi pahimmillaan vaarantaa jopa lapsen hengen.
- Lapsen kaltoinkohtelun tunnistamisessa on tärkeä tiedostaa, että mikään yksittäinen merkki tai riskitekijä ei välttämättä kerro kaltoinkohtelusta.
- **Osa epäillä ja tunnistaa lapsen kaltoinkohtelu.**

Fyysinen pahoinpitely

- 50-70%:lla fyysistä väkivaltaa kokevista lapsista esiintyy kasvojen alueen vammoja.
- Mustelmat pään alueella, hammasvauriot, hankaumat ja palovammat voivat johtaa kaltoinkohtelun jäljille.
- Suun alueen vammat suuntautuvat useimmin huuliin. Sen jälkeen yleisimmät kohdat ovat suun limakalvot, hampaat, ikenet ja kieli.
- Myös puremajäljet tai murtumat kasvojen luiden alueella voivat olla seurausta fyysisestä pahoinpitelystä.
- Huolen pitää herätä, jos lapsella on useita eri paranemisvaiheessa olevia vammoja, kliiniset löydökset eivät vastaa kertomukseen vamman synnystä tai jos vammoihin haetaan apua viiveellä.
- **Diagnoosin tekeminen lapsen pahoinpitelystä ei kuulu yksin hammaslääkärin tehtäväksi. Jos suun terveydenhuollon yksikössä epäillään lapsen pahoinpitelyä, on lapsi lähetettävä jatkotutkimuksiin lastensairaalaan.**

Seksuaalinen hyväksikäyttö

- Oraalisesti seksuaalisesti hyväksikäytetyt lapset käyttäytyvät hammaslääkärin vastaanotolla todennäköisesti pelokkaasti.
- Vaikka lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö voi olla myös oraalista, ovat näkyvät suun alueen vammat ja infektiot harvinaisia.
- Oraalinen hyväksikäyttö voi vahingoittaa huulia, huulijännettä, suulakea sekä kitakielekettä.
- **Terveydenhuollon työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa lapsiin kohdistuvista seksuaalirikosepäilyistä suoraan poliisille ja tehdä tämän lisäksi lastensuojeluilmoitus.**

Muistilista

- Uskalla puuttua!
- Ota vastuu omasta työskentelystäsi: muista, että olet lain mukaan ilmoitusvelvollinen, jos kohtaat työssäsi lapsen, joka saattaa tarvita lastensuojelun tarpeen selvittämistä.
- Myönnä itsellesi, että lasten kaltoinkohtelua tai pahoinpitelyä voi tapahtua.
- Varmista, että lastensuojeluilmoitus tulee tehtyä, jos työskentelet työparina (esim. hammaslääkäri-hammashoitaja).
- Päätöstä lastensuojeluilmoituksesta ei tarvitse tehdä yksin. Voit **aina** konsultoida sosiaalipäivystyksen työntekijää, jos olet epävarma ilmoituksen tarpeellisuudesta tai sisällöstä. (**Hyvinkään virka-aikainen sosiaalipäivystys p. 0400 563 842**).

- Jos työskennellään työparina, tulee varmistua siitä, että jompikumpi todella tekee ilmoituksen.
- Ilmoitusvelvollisuutta ei saa siirtää esimiehelle.

Miten?

- **Ilmoitusvelvollinen henkilö ei voi tehdä lastensuojeluilmoitusta anonyymisti.** Lapsen huoltajalla on oikeus saada tietää ilmoittajan henkilöllisyys.
- Kirjaa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä potilaskertomukseen.
- Kerro lapsen huoltajalle ilmoituksen tekemisestä. Kerro, että sinulla on lain määrittelemä ilmoitusvelvollisuus. Kerro myös, että lastensuojeluilmoitus tehdään lapsen ja perheen parhaaksi. Tämä auttaa luottamuksellisen hoitosuhteen säilyttämistä. Jos epäilet ilmoittamisen vaarantavan lasta tai ilmoittajaa itseään, voit jättää kertomatta lastensuojeluilmoituksen tekemisestä huoltajalle.
- Lastensuojeluilmoitus tehdään ensisijaisesti lapsen asuinkunnan sosiaalitoimistoon. **Yksityiskohtaiset ohjeet tämän oppaan lopussa.**

Mitä ilmoituksen jälkeen?

- Sosiaalityöntekijä selvittää jokaisen ilmoituksen sisällön lastensuojelulain edellyttämällä tavalla määräajassa (seitsemän arkipäivän kuluessa) ja on yhteydessä perheen ohella kaikkiin tarvittaviin tahoihin.
- Lastensuojelussa arvioidaan kiireellisen lastensuojelun tarve.
- Lisäksi tehdään palvelutarpeen arvio, mikäli se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Tämä tehdään kolmen kuukauden kuluessa.
- Lastensuojelutarpeen arvion aikana ei vielä synny asiakassuhdetta lastensuojeluun.

